

Historický kalendář na rok 2014

Pavel Drábek

Prakt. lékař. 2014; 10(1): 36–37

1554 – italský lékař a botanik Pier Andrea MATTIOLI (1501–1578) přeložil do latiny Dioskoridův spis o léčivech a doplnil jej svými komentáři. Později sloužilo toto dílo jako základ po české vydání knihy „Herbář jinak Bylinář“, připravené Tadeášem Hájkem z Hájku.

1564 – v Augsburgu byl vydán Lékopis (*Pharmacopoea Augustana*), používaný též u nás.

1604 – narodil se německý chemik Johann Rudolf GLAUBER (†1670), autor asi čtyřiceti knih o chemii. Jeho jménem býval označován krystalický síran sodný (*Sal mirabile Glauberi*).

1644 – v Jihlavě se narodil Johann STEINHÖFER (†1716), který se jako jezuitský lékárník dostal do Mexika. V roce 1712 popsal tamní flóru v knize „*Flore medicinal de todas las enfermedades*“ (Léčivé rostliny na všechny nemoci). Ta byla celkem vydána pětkrát.

1774 až 1794 ve Vídni vycházel tzv. Provinciální rakouský Lékopis – *Pharmacopoea Austriaco-provincialis*. Jeho úkolem bylo sjednotit přípravu léků v celém tehdy rozsáhlém rakouském státě. Celkem vyšlo osm vydání. První vydání obsahovalo 503 přípravků, poslední jen 397. Kromě úředního latinského textu byl tento Lékopis vydáván též německy.

1784 – v Praze bylo založeno **lékárnické grémium** pro Čechy, jež bylo povinné pro všechny lékárníky-majitele. Jeho činnost řídil starosta. První tuto funkci zastával pražský lékárník Ignác BROŽ.

1804 – na lékařských fakultách v Rakousku bylo pro farmaceuty zavedeno povinné jednolété studium. Studenti farmacie museli absolvovat nejprve 4 roky latinské školy, potom 4 roky učňovské a 4 roky tovaryšské (tzv. kondiční) a po nich teprve mohli jít na univerzitu.

1804 – byl izolován první alkaloid (lékárník v Paderbornu F. W. SERTÜNER objevil v opiu *principium somniferum* – morfin).

1814 – ve Vídni vyšlo 2. vydání rakouského Lékopisu *Pharmacopoea Austriaca, editio altera emendata*. V roce 1818 vyšel tento Lékopis též německy s připomínkami německého profesora J. B. Trommsdorfa.

1824 – narodil se Benjamin FRAGNER (†1886), pozdější pražský lékárník a zakladatel našeho farmaceutického průmyslu. Jeho potomci

založili továrnu na léčiva v Dolních Měcholupech (nyní Zentiva).

1834 ve Vídni vyšlo 4. vydání rakouského Lékopisu *Pharmacopoea Austriaca, editio quarta emendata*. O dva roky později bylo nahrazeno doplněnou verzí (*Ph. Austr.ed. quarta emendatior*).

1864 – v Praze vyšla první novočeská farmaceutická publikace „Seznam slov farmakopoe rakouské“, kterou připravil pražský lékárník Dr. Pharm Alois JANDOUŠ (1838–1893). Tento latinsko-český slovník obsahuje překlady 1 200 odborných termínů, z nichž se některé v češtině neujaly.

1874 – narodil se pozdější profesor anorganické chemie PhMr. et PhDr. Jan Stanislav ŠTĚRBA-BŮHM (†1938). Pod jeho vedením byl již v roce 1938 připraven text prvního **československého Lékopisu**, který však vyšel až v roce 1947.

1884 – narodila se Růžena KROUTILOVÁ, která v září 1904 nastoupila povinnou tříletou praxi v lékárně a na podzim začala jako první žena u nás studovala farmacii na české univerzitě. Promovala v r. 1909, pracovala v různých lékárnách a po svatbě (provdaná Librová) se vzdala práce v lékárně. Zemřela v Praze v roce 1974.

1894 – v Rakousku byla zavedena registrace hromadně vyráběných léčivých přípravků (tzv. specialit). Prvním registrovaným přípravkem bylo derivans „Pain Expeller“ z pražské Richtrovy lékárny „U zlatého lva“.

1894 – litoměřický lékárník PhMr. Karel LÁBLER (1852–1902) vydal knihu „Rakouská farmakopea, sedmé vydání“. Byl to první český překlad latinského textu rakouského Lékopisu.

1894 – narodil se pozdější profesor farmakognozie a ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv PhMr. PhDr. Eduard SKARNITZL (†1970). Byl autorem různých publikací a m. j. vydal příručky o pěstování léčivých rostlin. Od r. 1953 byl předsedou naší Lékopisné komise.

1894 – narodil se pozdější docent PhMr. PhDr. Zdeněk František KLAN (†1951). Zabýval se studiem léčivých rostlin a také výrobou léčivých přípravků. Často publikoval odborné knihy a články. Po únoru 1948 byl z politických důvodů pronásledován.

1904 – byl zaveden termín „hormon“ (z řeckého *hormao* = probouzet).

1914 – narodil se pozdější profesor PhMr. RNDr. Antonín JINDRA (†1986). Zabýval se studiem biochemických aspektů aktivních látek, zejména problematikou xenobiochemie.

1924 – narodil se pozdější profesor farmaceutické chemie PhMr. RNDr. Karel PALÁT (†2009). Zabýval se zejména vývojem nových antituberkulotik a byl autorem učebních textů z organické a farmaceutické chemie.

1924 – narodil se pozdější docent PhMr. RNDr. Hubert ŽÁČEK (†2009). Zabýval se technologií galenik a léků.

1924 – jako příloha Časopisu českého lékařnictva vyšlo několik návrhů článků budoucího **československého Lékopisu**.

1944 – zemřel profesor organické chemie PhMr. PhDr. František PLZÁK (*1877). Zabýval se elektrochemií, alkaloidy, saponiny, pryskyřičnými kyselinami i výbušninami. Byl spoluzakladatelem firmy Medica. V letech 1924–1941 byl předsedou Čs. lékárnické společnosti. Prosazoval reformu farmaceutického studia.

1954 – vyšlo druhé vydání **Československého Lékopisu**. Pro jeho přípravu bylo ve Státním ústavu pro kontrolu léčiv zřízeno nové samostatné oddělení, které vedl RNDr. PhMr. Adolf JÁNSKÝ (*1888). Lékopis obsahoval 654 článků a zavedl několik nových kontrolních metod (např. polarografii a stanovení účinnosti některých hormonů). V roce 1959 vyšel k němu doplněk.

1954 – na Masarykově univerzitě v Brně bylo zavedeno pětileté studium farmacie.

1964 – Rada Evropy přijala **úmluvu o evropském Lékopisu**, kterou původně ratifikovalo osm států a později se připojovaly další státy. Česká republika k úmluvě přistoupila v r. 1998, když již předtím měla statut pozorovatele. Předlohou pro „Český Lékopis“ se stalo třetí vydání Lékopisu evropského z r. 1996.

1964 – americká společnost ústavních lékárníků začala vydávat referátový časopis *International Pharmaceutical Abstracts*, který excerpoval asi 700 časopisů.

1964 – vyšla oborová norma ON 735080 na výstavbu lékáren, kterou připravilo Rozvojové lékařské středisko.

1964 – začaly vycházet dva nové časopisy. Státní ústav pro zdravotnickou dokumentační a knihovnickou službu v Praze začal vydávat

„Referátový výběr z lékárenství“, jehož redaktorem se stal RNDr. PhMr. Ivan ANDĚL (*1927). V Bratislavě začal vycházet slovensko-český časopis „Naše liečivé rastliny – Naše léčivé rostliny“.

1974 – sdružení podniků pro zdravotnickou výrobu SPOFA vydalo v češtině „Zásady správné výrobní praxe“ a začalo s několikaletou přípravou na jejich zavedení.

1984 – ve Státním ústavu pro kontrolu léčiv se začal zpracovávat **Automatický informační systém léčivých přípravků** (AISLP).

1994 – v prostorách bývalého hospitálu v Kuksu bylo zřízeno **České farmaceutické muzeum** jako účelové zařízení Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Jeho vedením byl pověřen docent RNDr. PhMr. Václav RUSEK (*1928).

2004 – zemřel docent RNDr. PhMr. Stanislav BABJUK (*1929). Zabýval se biochemií a vedl katedru farmaceutické analytiky Institutu pro doškolování lékařů a farmaceutů.

*RNDr. Pavel Drábek
Masarykova 895, 252 63 Roztoky u Prahy*